

Kammeradvokaten  
v/adv. Sune Fugleholm  
Vimmelskiftet 47  
1161 København K

19-0206

**UDSKRIFT**

af

**DOMBOGEN FOR VESTRE LANDSRET**

---

D O M

afsagt den 8. februar 2006 af Vestre Landsrets 5. afdeling  
(dommerne Lilholt, Fabrin og Susanne Beier Lorenzen (kst.)) i  
1. instanssagerne

V.L. B-1288-04

██████████ K██████████

(advokat Tyge Trier, København)

mod

Kirkeministeriet

(Kammeradvokaten ved advokat Sune Fugleholm)

og

V.L. B-1748-04

██████████ T██████████

(advokat Tyge Trier, København)

mod

Kirkeministeriet

(Kammeradvokaten ved advokat Sune Fugleholm)

Sagen B-1288-04 (herefter benævnt K██████████-sagen) er anlagt den  
7. juni 2004.

Sagen B-1748-04 (herefter benævnt T██████████-sagen) er anlagt den  
29. juli 2004.

- 2 -

Begge sagsøgere, [redacted] K [redacted] og [redacted] T [redacted] har fri proces.

Påstande:

K [redacted]-sagen:

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- 1) Sagsøgte, Kirkeministeriet, skal anerkende, at det var uberettiget, at sagsøgeren skulle anmelde fødslen af sit barn, [redacted], til folkekirkens ministerialbog.
- 2) Sagsøgte skal anerkende, at det hos sagsøgeren er uberettiget at opkræve skatter, der anvendes til bidrag til at finansiere forkyndelse i den evangelisk-lutherske folkekirke.
- 3) Sagsøgte skal anerkende, at sagsøgeren er berettiget til tilbagebetaling af andelen af opkrævede skattebetalinger, der uretmæssigt er benyttet til at finansiere forkyndelse i den evangelisk-lutherske folkekirke.
- 4) Sagsøgte skal betale sagsøgeren en godtgørelse på 30.000 kr.

Sagsøgte har påstået frifindelse.

T [redacted]-sagen:

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- 1) Sagsøgte, Kirkeministeriet, skal anerkende, at det er uberettiget at forlange en merbetaling af sagsøgeren, for tiden 2.747 kr., for begravelse i forhold til medlemmer af folke-

kirken.

2) Sagsøgte skal anerkende, at sagsøgeren er berettiget til at få godtgjort merudgiften til sin begravelse.

3) Sagsøgte skal anerkende, at det hos sagsøgeren er uberettiget at opkræve skatter, der anvendes til bidrag til at finansiere forkyndelse i den evangelisk-lutherske folkekirke.

4) Sagsøgte skal anerkende, at sagsøgeren er berettiget til tilbagebetaling af andelen af opkrævede skattebetalinger, der uretmæssigt er benyttet til at finansiere forkyndelse i den evangelisk-lutherske folkekirke.

Sagsøgte har over for påstand 1 og 2 principalt påstået afvisning, subsidiært frifindelse og har over for påstand 3 og 4 påstået frifindelse.

#### Sagsfremstilling:

Sagsøgerne benævnes i det følgende henholdsvis som K. og T.

#### K.-sagen:

Kort efter at K.'s datter, [redacted], blev født [redacted], fik K. af en jordemoder på hospitalet udleveret en fødselsanmeldelsesblanket med oplysning om, at han skulle henvende sig på kirkekontoret for at anmelde barnets fødsel. Han henvendte sig herefter sammen med sin ægtefælle personligt til [redacted] Sogns kirkekontor for at anmelde fødslen. I den anledning udstedte den ministerialbogsførende kordegn en fødsels- og navneattest af 12. juni 2003, der bar teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE" i øverste venstre hjørne. Barnet blev [redacted] døbt i det romersk-katol-

- 4 -

ske kirkesamfund, og der blev fra dette trossamfund udstedt en fødsels- og døbsattest af 28. september 2003.

K. sendte den 13. september 2003 til advokat Tyge Trier et brev hvoraf følgende fremgår:

" ...

[REDACTED]

Allerede da vi fik vores første barn, [REDACTED], undrede det mig, at vi skulle gå på folkekirken kontor for at få hans fødselsattest. Jeg var så opbragt over det, at jeg talte med vores præst, [REDACTED], om dette og spurgte ham, hvorfor vi skulle til folkekirken og registrere vores søn, når han selvfølgelig skulle døbes i den katolske kirke. P. [REDACTED] svarede, at det er reglerne i Danmark, men vi syntes begge det var forkert.

I år, [REDACTED] fik vi så [REDACTED], og nu opstod problemet igen. Jeg skulle nu til folkekirken, [REDACTED] Sogn, for at få fødselsattest til vores barn. Her spurgte kordegnen om barnet skulle døbes i folkekirken eller den katolske kirke, idet jeg lige forinden havde sagt at jeg var katolik.

Jeg blev igen dybt forulempet over, at vi som katolikker skulle møde på folkekirken kontor for at opnå fødselsattest på vores barn. Tilmed står der "Den Danske Folkekirke" på attesten.

Jeg mener ikke, at kirken eller nogen anden religiøs institution skal blande sig i politik. Fødselsregistrering bør foregå hos kommunen, så ...

Jeg kommer fra Iraq, og der er kun ca. 1% kristne, men vi havde fuld frihed under Saddam Hussein til at skrive vore børns navne til registrering i den

- 5 -

katolske kirke. Vi skulle ikke møde på et muslimsk kontor for at få fødselsattest til vores barn.

(Hvordan kan det så være, at i et frit land som Danmark, er vi tvunget til at lade vores barn blive registreret på et andet trossamfunds kontor!?)

[REDACTED]. Jeg er blevet bekendt med, at man i denne del af landet ikke er tvunget til at få sine børn registreret i folkekirken, og at det sker på kommunen. Hvorfor skal vi i den øvrige del af landet så diskrimineres på den måde?

Jeg ønsker at der kan blive rejst en sag mod den danske stat for at denne diskrimination mod andre trossamfund kan blive standset."

Af et brev af 12. august 2004 fra [REDACTED] Sogn ved kordegn [REDACTED] og sognepræst [REDACTED] fremgår følgende:

"...  
Kirkeministeriet har d. 11.08.04 bedt mig om en redegørelse for min samtale med [REDACTED] K [REDACTED] i forbindelse med fødselsregistrering af hans datter CPR.: ... [REDACTED] og efterfølgende navngivelse [REDACTED].

Det er svært 14 måneder efter i detaljer at huske en konkret sag.

Jeg skal indledningsvis bemærke, at vi på [REDACTED] kirkes kontor altid har forsøgt efter bedste evne at udvise samme adfærd og handlemåde over for alle, der kommer på kontoret, uanset køn, etnisk oprindelse eller religion.

Det sker undertiden, om end sjældent, at folk, i forbindelse med registrering af deres barns fødsel på kirkens kontor giver udtryk for deres utilfredshed med, at deres barns fødsel skal registreres på et kirkekontor.

I sådanne situationer har vi forsøgt kort og klart at gøre rede for den danske lovgivning på dette område.

Jeg kan i den forbindelse huske, at jeg engang - hvornår det var husker jeg ikke - ved registrering af et barns fødsel diskuterede med barnets far det rimelige i, at det er Den Danske Folkekirke, der har grundregistreringen.

- 6 -

Jeg gjorde opmærksom på, at sådan er lovgivningen her i landet, og at vi hver især må rette os efter den, og at registrering i øvrigt ikke har med religion at gøre.

I min samtale med manden blev intet af det jeg sagde positivt modtaget, og vi talte derfor forbi hinanden. Jeg blev imidlertid ivrig efter at gøre ham forståeligt, hvordan den danske lovgivning på dette område er. Det misforstod denne far, som mente, at jeg råbte efter ham, hvilket absolut ikke var tilfældet.

Men om det var [redacted] K[redacted], jeg diskuterede med, er jeg meget usikker på. Der foreligger i sagens agter ikke billedlegimation, så jeg kan ikke få af- eller bekræftet om det billede jeg erindrer mig af manden, jeg diskuterede med, er ovennævnte eller hører til en anden sag.

Min generelle holdning er, som nævnt, at alle borgere skal behandles ens og med respekt uanset etnisk herkomst. Det forsøger jeg efter bedste evne at leve op til i den samtale jeg får med alle, der kommer på kirkens kontor.

Er der, som i dette tilfælde, tale om en katolsk familie kan jeg godt finde på at spørge om barnet skal døbes senere, - ikke for at være nysgerrig, men for at vise min positive interesse for netop dem som borgere i "mit" sogn.

Efter den gamle ordning var det almindelig praksis, at der altid stod - Den danske Folkekirke - på alle attester, der blev udstedt på kirkens kontor. Vi er som kordegne blevet instrueret om, at sådan skulle det være.

Med overgangen til DNK, - jeg havde DNK-dag den 10. juni 2003, - har jeg forstået, at det var op til den enkelte kordegn selv at tage stilling til, om der skulle stå - Den danske Folkekirke - eller ej. Det kan jeg have misforstået! Men jeg har hidindtil fortsat den gamle praksis. - Den vil nu på baggrund af denne sag blive ændret.

Når jeg i forbindelse med behandling af de forskellige sager beder folk af anden etnisk herkomst end dansk om legitimation, så gør jeg mig altid umage med at fortælle dem, at også etniske danskere skal vise legitimation.

Det er som nævnt vanskeligt at huske en 14 måneder gammel sag. Men jeg har med den usikkerhed, der deraf følger, givet min version af, hvordan fødselsregistreringen af [redacted] - ... [redacted] [redacted] eventuelt kan have fundet sted, ligesom jeg

- 7 -

kort har redegjort for min indstilling og praksis i forbindelse med betjeningen af sognets borgere.

Ønskes yderligere oplysninger eller uddybelse af ovenstående stiller vi os gerne til rådighed."

I vejledningen i den udleverede fødselsanmeldelsesblanket hedder det bl.a.:

"Afleveres eller sendes senest to hverdage efter fødslen til sognepræsten/kirkekontoret i det sogn, hvor moderen har bopæl."

Af vejledningen til formularen om navngivning i forbindelse med fødsel fremgår bl.a., at navngivning også kan ske ved anmeldelse til ministerialbøger ført af en præst tilhørende anerkendte trossamfund. Dåbsattesten udstedes af det anerkendte trossamfund, hvis barnet navngives ved dåb i det anerkendte trossamfund.

Det er under sagen oplyst, at DNK (Den Nye Kirkebog) blev indført i perioden 2001-2003. Den 10. juni 2003 var tidspunktet for Lindholm Sogns overgang fra papirbaseret ministerialbogsregistrering til registrering i DNK. Ved overgangen til DNK fik det enkelte sogn mulighed for at udskrive attester uden fast angivelse af "DEN DANSKE FOLKEKIRKE" i attestens øverste venstre hjørne.

Den Rådgivende Komité for Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal, hvilken konvention er ratificeret af Danmark den 22. september 1997 og trådt i kraft for Danmark den 1. februar 1998, har i rapporter af 22. september 2000 og 7. juni 2001 samt i resolution ResCMN(2001)2 bl.a. konkluderet, at statstilskuddet til folkekirken og den obligatoriske navneregistrering i folkekirken begrundes en nærmere revurdering.

Den danske regering har bestemt, at rammekonventionen alene



- 8 -

relaterer sig til det tyske mindretal i Sønderjylland. Regeringen har i en rapport fra maj 2004 angående spørgsmålet om navneregistrering bl.a. anført følgende:

"...

Efter den danske regerings opfattelse vedrører bestemmelsen [Rammekonventionens artikel 11] ikke spørgsmålet om, til hvilke registre navngivning skal finde sted. Gennem flere hundrede år har den grundlæggende civilregistrering i Danmark, bortset fra Sønderjylland, fundet sted ved anmeldelse til folkekirkens ministerialbøger. Dette gælder også navngivelse. Registreringen foretages af folkekirkens præster som en statslig opgave. Registreringen kan ske skriftligt og forudsætter således ikke, at den pågældende møder personligt op.

Efter indførelse af elektronisk registrering er der fastsat nye regler om udskrift af attester fra folkekirkens ministerialbøger, jf. Kirkeministeriets cirkulære af 13. december 2001, § 13, stk. 2, der er sålydende:

"§ 13. [...]

Stk. 2. Attester for medlemmer af folkekirken bærer som udgangspunkt teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE" i attestens øverste hjørne. Såfremt rekvirenten af attesten anmoder derom, skal denne tekst fjernes fra attesten inden udskrift. For personer, der ikke er medlemmer af folkekirken, bærer attester som udgangspunkt ikke teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE". Såfremt rekvirenten anmoder herom, skal denne tekst dog indsættes på attesten inden udskrift."

Den elektroniske registrering blev påbegyndt i slutningen af 2001 og er indført over hele landet ved udgangen af 2003. Herefter vil personer, der ikke er medlemmer af folkekirken, som udgangspunkt modtage attester, der ikke bærer teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE" i attestens venstre hjørne.

Særligt om Sønderjylland bemærkes, at navneregistrering i denne landsdel ikke foretages af folkekirkens præster, men af kommunale personregisterførere. Denne ordning blev indført i 1874, da de sønderjyske landsdele var under tysk administration. Ved genforeningen med Danmark i 1920 blev denne særlige ordning opretholdt. Et medlem af det tyske mindretal, der ikke tilhører folkekirken, er såle-

- 9 -

des ikke nødt til at henvende sig til en præst i Folkekirken med henblik på navneregistrering.

..."

Begge sager:

Folkekirkenes finansielle grundlag består af tre hovedindtægtskilder, nemlig kirkeskatten, der udgør ca. 79 % af folkekirkenes indtægter, et statsligt tilskud, der udgør ca. 11 % af folkekirkenes indtægter, og øvrige indtægter, der bl.a. stammer fra kirkegårde, lejeindtægter, renteindtægter og præsternes tjenesteboligbidrag, og som udgør ca. 10 % af folkekirkenes indtægter.

Kirkeskatten opkræves hos folkekirkenes medlemmer. I 2004 var kirkeskatten budgetteret til et provenu på ca. 4.859 mio. kr., hvoraf ca. 3.900 mio. kr. gik til de lokale kirkekasser og ca. 955 mio. kr. (landskirkeskatten) indgik i fællesfonden, der dækker fælles kirkelige udgifter, herunder folkekirkenes egen andel af løn til præster og provster.

I 2004 udgjorde de statslige bevillinger inden for Kirkeministeriets ressort 695 mio. kr. Af det statslige tilskud blev ca. 623 mio. kr. anvendt til 40 % af aflønningen af præster og provster, 100 % af aflønning af biskopper og 100 % af præsternes, provsternes og biskoppernes pension samt kompensation for beskæftigelsesbidrag. Med omkring 4,3 mio. skatteborgere i Danmark svarede statens tilskud i 2004 til, at hver skatteyder i gennemsnit bidrog med ca. 160 kr., og at hver af landets borgere bidrog med ca. 129 kr. til det statslige tilskud til Kirkeministeriets ressort.

Folkekirken løser en række opgaver af mere bred samfundsmæssig karakter som led i kirkens aktiviteter, herunder begravelsesvæsen, registrering af fødsel, navngivning, død og andre persondata samt bevaring af den danske kulturarv i form

- 10 -

af restaurering af bevaringsværdige kirker og kirkeinventar samt viderebringelse af den kirkemusikalske tradition.

Af en publikation fra 1995 fra bl.a. Finansministeriet fremgår bl.a.:

Folkekirkens samlede udgifter til varetagelse af disse samfundsmæssige opgaver beløb sig i 1995 til ca. 1 mia. kr. Heraf udgjorde folkekirkens nettoudgifter til begravelsesvæsenet ca. 650 mio. kr., og udgifterne til personregistrering beløb sig skønnet til ca. 118 mio. kr. Folkekirkens udgifter til restaurering af kirker og historisk inventar udgjorde skønnet ca. 230 mio. kr., mens udgifterne til kirkemusikalske uddannelsesinstitutioner udgjorde ca. 13 mio. kr.

I 1978 overtog det grønlandske hjemmestyre administrationen af folkekirken i Grønland, der udgør et selvstændigt stift inden for den danske folkekirke. I 2005 var bloktilskuddet til Grønland ca. 3 mia. kr. Hjemmestyret bestemmer selv, hvorledes det samlede bloktilskud skal anvendes, herunder også størrelsen af tilskuddet til folkekirken i Grønland.

Staten yder ikke direkte støtte til andre trossamfund, men andre trossamfund kan i lighed med almenvelgørende organisationer m.v. godkendes til at modtage bidrag, der er fradragsberettiget for bidragsydere i henhold til ligningslovens § 8 A og § 12, stk. 3, eller til at modtage arv boafgiftsfrit efter boafgiftslovens § 3, stk. 2, jf. stk. 1, litra f.

Af Kirkeministeriets notat af 7. oktober 2005 fremgår, at medlemmer af den katolske kirke i Danmark typisk betaler 2 % af deres indkomst i kirkeskat i henhold til aftale, som indebærer en flerårig forpligtelse for den pågældende. Indbetalingen er fradragsberettiget, og i 2004 var fradragsværdien 32,6 %. Staten støtter således medlemmer af den katolske

- 11 -

kirke i Danmark, der yder løbende bidrag svarende til skatteværdien på 32,6 % af bidraget på 2 % - 0,65 % af den pågældendes skattepligtige indkomst. En person med en indkomst på ca. 165.000 kr. (svarende til førtidspension for enlige i 2004) betaler dermed 2 % af 165.000 kr., det vil sige 3.300 kr. til den katolske kirke. Statens støtte til den katolske kirke udgør således for dette medlem 1.076 kr. Medlemmer af folkekirken betalte i 2004 i gennemsnit 0,86 % af den skattepligtige indkomst i kirkeskat. Hvis staten ikke havde ydet tilskud til kirken, skulle kirkeskatten have været forhøjet med 0,13 %. Staten yder herved støtte til medlemmer af folkekirken med 0,13 % af den pågældendes skattepligtige indkomst. Hvis kirkeskatten blev forhøjet med 0,13 % ville en person med en indkomst på 165.000 kr. (svarende til førtidspension for enlige i 2004) skulle betale yderligere 215 kr. i skat. Staten yder dermed støtte til folkekirken for dette medlem med 215 kr.

Af en hjemmeside [www.katolsk.dk](http://www.katolsk.dk) fra den katolske kirke i Danmark fremgår følgende:

"...  
**Kirkeskat.**

Den katolske kirke i Danmark modtager ikke økonomisk hjælp fra staten. Den er afhængig af sine medlemmers bidrag. Dette gælder både bispedømmet og den enkelte menighed. Det er en alvorlig moralsk pligt for enhver katolik at yde et fast bidrag til Kirken. I bispedømmet findes en fælles kirkeskatteordning, hvor man forpligter sig til årligt at betale en bestemt procent af sin indtægt - for tiden 2% - el. et fast beløb svarende hertil, der går tilbage til ens menighed. Er man medlem af kirkeskatteordningen kan man efter gældende regler fratække beløbet på sin selvangivelse.

..."

T - sagen:

\_\_\_\_\_ T\_\_\_\_\_ er født den \_\_\_\_\_ i Danmark, og

- 12 -

hun var indtil [redacted], hvor hun konverterede til den romersk-katolske kirke, medlem af den evangelisk-lutherske folkekirke i Danmark. Hun har siden [redacted] været tilknyttet den katolske menighed i [redacted]. Hun ønsker at blive begravet på [redacted], der bestyres af folkekirken.

I henhold til kirkegårdstaksterne af 1. april 2004 for [redacted] Provsti er taksterne opdelt i 4 takstgrupper. Erhvervelse af en kistegravplads for en brugsperiode på 30 år koster for gruppe 1 (medlemmer af folkekirken) 0 kr., for gruppe 2 (medlemmer af folkekirken bosat uden for [redacted] Provsti med tilknytning til sognene) 120 kr., for gruppe 3 (medlemmer af folkekirken bosat uden for [redacted] Provsti) 240 kr., og for gruppe 4 (ikke-medlemmer af folkekirken) 1.000 kr. Taksten for begravelseshandlingen er for gruppe 1-3 1.607 kr. og for gruppe 4 3.354 kr.

[redacted] T. [redacted] tilhører som ikke-medlem af folkekirken gruppe 4, og for hende koster det således med de gældende takster 4.354 kr. for begravelse og erhvervelse af gravplads i en brugsperiode på 30 år, hvilket udgør en merudgift på 2.747 kr. i forhold til medlemmer af folkekirken.

Det fremgår af [redacted] Provstis opgørelse for 2005 over forbrugt tid og materialer til begravelser mv., at de faktiske udgifter til en begravelse på [redacted] Kirkegårde udgør 4.502,74 kr. Beløbet fremkommer således:

"...

	Timer/antal	sats	i alt
Kapelbetjening -			
Begravelser	2	168,94	337,88

Begravelse - gravning  
af grav v/entreprenør

- 13 -

el. egen gravemask	1	900,00	900,00
Assistance ved be- gravelse	10	168,94	<u>1.689,40</u>
omfatter forberedelse og færdiggørelse af grav: rive - pynte med gran - dækning - arrangere blomster - oprydning - reng. Af udstyr			2.589,40
 Materiale forbrug - begravelser			
stearinlys bruges 4 gange	14	1,67	5,85
gran	50	9,50	475,00
maskintimer truck	1,5	105,00	<u>157,50</u>
			638,35
 Andel i lokaleom- kostninger			
lys	1	59,50	59,50
varme	1	126,75	126,75
rengøring	1	455,45	<u>455,45</u>
			641,70
 Administrativt arbejde			
salg af gravsted	0,5	168,94	84,47
sagsbehandling	1	168,94	168,94
papir m.m.	1	15,00	15,00
porto	6	4,50	<u>27,00</u>
			295,41
 <u>Samlet kostpris begravelse</u>		<u>4.502,74</u>	

..."

Af et notat af 10. september 2004 fra Kirkeministeriet fremgår, at i 2000 udgjorde nettoudgiften vedrørende de folkekirkelige kirkegårde, der bestyres af folkekirken, 892,4 mio. kr. Beløbet finansieres af kirkekassen (kirkeskatten). På de

- 14 -

folkekirkelige kirkegårde, der bestyres af kommuner, er taksterne ens for alle brugere uanset kirkeligt tilhørsforhold. Forskellen mellem udgifter og indtægter finansieres af kommunens kasse (kommuneskatten).

I et brev af 17. oktober 2001 fra [redacted] T[redacted] til kirkeministeren hedder det:

"...

Jeg er katolik i Danmark, og jeg er i gang med at købe og betale min egen begravelse. Jeg har betalt højtideligheden med 9.500 kr. og mangler nu kirkegårdsudgifter for 11.000 kr. Jeg skal jordbegraves i anonym plæne. Der er ingen flotheder i denne begravelse til 21.000 kr., ikke engang et kaffebord. Derfor gjorde det mig utrolig vred at læse artiklen i "Katolsk Orientering" om manglen på troslighed i Danmark. Det er godt, at trossamfundene nu gør vrøvl og roder op i det og det er godt, at Danmark bliver kritiseret for det ude i Europa. Den danske Folkekirkes monopol går groft ud over alle andre mennesker her i Danmark. Samtidig med, at andre trossamfund betaler for og opretholder deres egen kirke, betaler alle skatteydere til Folkekirken over de almindelige skatter! Kirkeskatterne forslår jo slet ikke til Folkekirkes drift og lønninger. Dette forhold er også meget harmeligt, og så finder man oven i købet ud af, at Folkekirken også har monopol på kirkegårdene, og at det medfører en ekstra udgift på 6.000 kr. for mig nu! Fordi jeg er katolik! Kirkegårde og registreringer bør være et offentligt anliggende, og en strimmel jord at ligge i burde være en menneskeret med ens pris for alle. De 6.000 kr. for "anderledes troende" er en reel diskrimination og forskelsbehandling, som dansk tankegang skulle holde sig for god til. Det rammer folk direkte på deres tro. Danmark skulle hellere vise alle anerkendte trossamfund den respekt, der tilkommer dem.

Folkekirken skal passe på ikke at pådrage sig en latterlig horisont af bare forsørgethed. Jeg ser ikke mig selv og mine børn og børnebørn som "anderledestroende", fordi vi tilhører en Verdenskirke med over en milliard medlemmer. Der er ikke mange udenfor Danmark, der kender den danske Folkekirke! Jeg er født og opvokset i Danmark og har arbejdet og betalt skat som andre danskere. Det samme gør mine børn nu. Jeg lever nu af førtidspension, så 6.000 kr. er vældig mange penge for mig. Jeg og

- 15 -

mine børn har lige så meget ret til Danmarks jord som alle andre.  
Så derfor! Inden jeg betaler videre på mine kirkegårdsudgifter, vil jeg bede om et svar på, om der vil blive rettet op på dette skammelige misforhold, eller om jeg bliver nødt til at indbetale de 11.000. I så fald er det et kønt fædreland, jeg har.  
Jeg afventer spændt et personligt svar på dette.

...  
N.B. Jeg sætter min lid til, at der står i K.O.  
"Opgør om religionslighed på vej."

Danmark skulle holde op med at overtræde sin egen grundlov, også i andre personlige anliggender!"

Kirkeministeren har ved brev af 7. november 2001 besvaret henvendelse således:

"...  
Med brev af 17. oktober 2001 vedlagt en artikel fra Katolsk Orientering, 10. oktober 2001, nr. 16 har De rettet henvendelse vedrørende betaling for begravelse på en af folkekirkens kirkegårde.

De oplyser, at De er i gang med at købe og betale Deres begravelse, og at det i den forbindelse medfører en ekstraudgift for Dem, at De er katolik.

I anledning heraf kan jeg oplyse følgende.

Det er korrekt, at folkekirken - ved menighedsrådene - driver begravelsesvæsenet bortset fra de steder, hvor der er kommunalt drevne kirkegårde.

Begravelsesvæsenet er ligesom den civile grundregistrering en af folkekirkens civile samfundsopgaver. Det er med andre ord en opgave, som folkekirken varetager for staten.

I lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 12, stk. 2, jf. lovebekendtgørelse nr. 454 af 11. juni 1992, er det fastlagt, at menighedsrådene i vedtægten for den enkelte kirkegård fastsætter takster for erhvervelse og vedligeholdelse af et gravsted.

Ved fastsættelse af taksterne vil der kunne gøres forskel på medlemmer og ikke-medlemmer af folkekirken.



- 16 -

Når menighedsrådet vælger, at der skal gælde særlige - højere - takster for erhvervelse og fornyelse for ikke-medlemmer eller udensognsboende, må disse takster dog aldrig overstige kirkegårdens faktiske udgifter ved at stille et gravsted til rådighed, ligesom taksterne for ligbrænding ikke må overstige de faktiske omkostninger ved krematoriets drift. Tilsvarende må taksterne for vedligeholdelse ikke overstige de faktiske omkostninger til arbejds løn og materialer samt et eventuelt procenttillæg for generelle omkostninger til f.eks. administration.

De særlige højere takster for ikke-medlemmer hænger sammen med, at ikke-medlemmer af folkekirken ikke bidrager til betaling af kirkegårdens/krematoriets driftsunderskud ved betaling af kirkeskat. Det vil sige den kirkeskat - man kan kalde den "lokale" kirkeskat - der fremgår af selvangivelsen og erlægges til det ligningsområde, man bor i.

Det er også korrekt, at landets skatteydere uanset hvilket trossamfund man måtte tilhøre, over de almindelige skatter indirekte er med til at betale til Folkekirken. Dette hænger sammen med, at staten ifølge Grundlovens § 4, er forpligtet til at understøtte Folkekirken og det udmøntes bl.a. ved, at staten på finansloven dækker 40% af præsternes løn og yder tilskud på ca. 14 mio. kr. årligt til istandsættelse af folkekirkens kirker.

Bestemmelsen i Grundlovens § 68 om, at ingen er pligtige til at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen, udelukker ikke, at ikke-medlemmer af folkekirken indirekte pålægges bidrag til denne over de almindelige skatter.

..."

**Forklaringer:**

██████████ K██████ har forklaret, at hans brev af 13. september 2003 til advokat Tyge Trier beskriver handelsesforløbet i forbindelse med fødselsregistreringen af hans datter på ███████ Sogns kirkekontor, som han oplevede det. Et medlem af Den katolske forening for lighed mellem Trossamfund har skrevet brevet for ham. på hospitalet fik han udleveret en blan-

- 17 -

ket, og en jordemoder fortalte, at han skulle aflevere blanketten på kirkekontoret og meddele barnets navn. Han og hans hustru henvendte sig på [redacted] Sogns kirkekontor for at aflevere blanketten. De fortalte kordegnen, at de er katolikker. Hun spurgte derefter, om barnet skulle døbes i folkekirken eller i den katolske kirke. Han fortalte, at det selvfølgelig skulle ske i den katolske kirke. Hun blev derefter kedelig og virkede sur, hvorefter hun talte højere og højere samt råbte. Han og hans hustru forlod derefter kirkekontoret, og kordegnen sagde ikke farvel. Nogle dage efter henvendelsen på kirkekontoret fik han tilsendt navneattesten. Datteren blev senere døbt i den katolske kirke i [redacted], da han har familie dér. Nogle dage efter dåben modtog han dåbsattesten fra den katolske kirke. Han er født i Irak, hvor 1-1½ % af befolkningen er katolikker, og resten er muslimer. Selv under Saddam Husseins styre i Irak var det muligt at få registeret et barns fødsel i den katolske kirke. Det ville være mere korrekt, såfremt han som katolik kunne anmelde sit barns fødsel til et kirkekontor i den katolske kirke i Danmark eller til kommunekontoret, som det sker i Sønderjylland. Han føler sig krænket over, at datterens fødsel skulle registreres i den danske folkekirke.

[redacted] M [redacted] har forklaret, at han er gymnasielektor og cand. mag. med hovedfag i historie. Han er talsmand for foreningen Katolikker for Trosfrihed i Danmark, der blev dannet for knap 5 år siden. De er 5 arbejdende medlemmer og har en støttekreds på et ukendt antal personer. [redacted] skrev til kirkeministeren, da hun som katolik skal betale mere for sin begravelse end medlemmer af folkekirken. Hun henvendte sig derefter til redaktøren af bladet Katolsk Orientering, som udkommer hver 14. dag, da hun følte sig meget krænket over forskelsbehandlingen, og redaktøren formidlede kontakten til ham. Hun ønskede, at foreningen skulle gå videre med sagen. Foreningen skrev herefter til Kirkeministe-

- 18 -

ren den 7. november 2001 og den 25. maj 2002 uden at få svar på spørgsmål om begravelsesomkostninger. I et brev af 23. juni 2002 anførte foreningen, at den ville rette henvendelse til ombudsmanden, hvorefter Kirkeministeriet besvarede foreningens spørgsmål afvisende 4 dage senere. I [REDACTED], hvor han vil begraves, er der ingen kommunal begravelsesplads, og han har fået oplyst fra kirkekontoret, at det for ikke-medlemmer af folkekirken koster knapt 10.000 kr. for gravkastning og gravplads, mens medlemmer ikke skal betale herfor. Begravelsesmyndigheden har oplyst, at det skyldes, at han ikke betaler kirkeskat. Han kan ikke få nedslag for den periode, hvor han var medlem af folkekirken. Det er generelt i hele landet, at nybagte forældre på hospitalet får oplyst, at de skal henvende sig på kirkekontoret for at anmelde barnets fødsel, og det oplyses ikke, at blanketten kan sendes. Katolikker føler ikke, at det er en neutral handling at anmelde et barns fødsel til et andet trossamfund end det katolske. Katolikker i Danmark betaler ikke generelt 2 % af deres indkomst i kirkeskat i henhold til aftale. Han har fra det katolske kirkekontor fået oplyst, at der kun eksisterer 1.200 10-årskontrakter, og der er 36.000 katolikker i Danmark. Den katolske kirke i Danmark styres af den katolske kirke, der bidrager økonomisk til kirken. Han betaler selv et fast årligt bidrag til den katolske kirke og har ikke længere en 10-årskontrakt.

**Procedure:**

Sagsøgerne har gjort følgende gældende:

**K[REDACTED]-sagen:**

K[REDACTED] har til støtte for sin påstand 1 gjort gældende, at pligten til at anmelde barnets fødsel til folkekirken udgør et indgreb i hans religionsfrihed, der er beskyttet i Den Eu-

- 19 -

ropæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 9, og at den er udtryk for urimelig forskelsbehandling på grund af hans tro, jf. EMRK artikel 14 og FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder (CPR) artikel 26.

Fødselsanmeldelsespligten til den ministerialbogsførende i folkekirken er religiøst betinget, og fødselsregistreringsordningen har dermed direkte konsekvenser for respekten for K. religionsfrihed. Fødselsanmeldelsesordningen er derfor et indgreb i retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed eller retten til at udøve sin religion eller tro. Fødselsregistreringen har religiøs karakter, idet den skal ske til sognepræsten eller kordegnen i det kirkesogn, hvor barnets moder bor. K. er med pligten til at anmelde barnets fødsel til kirkekontoret blevet påtvunget kontakt med den evangelisk-lutherske tro. Dette støttes af, at fødselsregistreringen i folkekirken er tvangsmæssig, idet der i fødselsanmeldelsesloven § 5 er fastsat bødestraf for overtrædelse af påbudet om fødselsregistrering i folkekirken. Desuden er fødselsanmeldelsesblanketten ikke neutral, da det fremgår af blanketten, at anmelderen skal henvende sig til sognepræsten/kirkekontoret. At kirken historisk set har varetaget opgaven gennem mange år, berettiger ikke ordningen.

K. har dernæst gjort gældende, at statens skønsmargin ved beslutninger om, hvem der skal forestå opgaver af administrativ karakter er begrænset. Med beslutningen om at henlægge opgaven til folkekirken har den danske stat konkret overskredet skønsmarginen. Der er ingen tvingende grund til, at fødselsregistreringen skal ske i folkekirken, idet det er muligt at indføre mindre indgribende, men ligeså effektive registreringsmetoder, som det er tilfældet i Sønderjylland.

K. har endvidere gjort gældende, at de internationale rapporter fra Den rådgivende Komité under Europarådets Rammekon-

- 20 -

vention om beskyttelse af nationale mindretal bl.a. anbefaler, at situationen angående fødselsregistreringsordningen i den danske folkekirke skal revurderes. Komitéens konklusion er et væsentligt fortolkningsbidrag til forståelsen af EMRK, og rapporterne støtter således, at fødselsregistreringen i folkekirken er en krænkelse af religionsfriheden.

K. har gjort gældende, at konkrete omstændigheder begrundes, at K.'s religionsfrihed er blevet krænkede ved henvendelsen på Sogns kirkekontor. Det er til støtte herfor anført, at K. af jordemoderen på hospitalet fik oplyst, at han skulle henvende sig til folkekirken for at fødselsregistrere og navngive sit barn. Ved den personlige henvendelse på kirkekontoret spurgte kordegnen uberettiget K., om barnet skulle døbes i folkekirken eller den katolske kirke og optrådte endvidere nedladende over for K.. Han blev ikke korrekt vejledt om, at det slet ikke var nødvendigt, at folkekirken udstedte en fødsels- og navneattest, når barnet inden 6 måneder efter fødslen skulle døbes i den katolske kirke. Derudover udstedte kordegnen en navne- og fødselsattest, der bar teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE" på trods af, at kordegnen var bekendt med, at K. er katolik. Hele handelsesforløbet på kirkekontoret var religiøst betinget og indelbar en krænkelse af EMRK artikel 9 og religionsfriheden.

K. har gjort gældende, at der er tale om urimelig forskelsbehandling på grund af tro i strid med EMRK artikel 9, jf. artikel 14, og CPR artikel 26, når folkekirken som den eneste trosretning vælges, medens andre trossamfund udelukkes fra at udføre fødselsregistreringen. Registreringsordningen er ikke sagligt begrundet, idet der i Sønderjylland findes en religionsneutral, velfungerende fødselsregistreringsordning. Endvidere kan den historiske baggrund for fødselsregistreringsordningen i Danmark ikke begrunde, at en væsentlig offentligretlig opgave henlægges til en enkelt kirkelig retning, idet

- 21 -

borgere i et demokratisk samfund har ret til lighed for loven uanset religiøst tilhørsforhold.

K. har til støtte for sin påstand 4 gjort gældende, at han har krav på tortgodtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 eller dennes analogi sammenholdt med EMRK artikel 41. Godtgørelsen skal kompensere K. for den krænkelser, som han er påført som følge af Kirkeministeriets manglende indgriben i og ansvar for civilregistreringen og skatteopkrævningen til finansiering af forkyndelse i folkekirken. Erstatningsansvarsloven § 26 skal fortolkes i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis angående EMRK artikel 41.

Begge sager:

K. har til støtte for sin påstand 2, og T. har til støtte for sin påstand 3, gjort gældende, at de begge uberettiget afkræves skatter, der anvendes til bidrag til at finansiere forkyndelse i den evangelisk-lutherske folkekirke, hvilket er en krænkelser af deres religions- og trosfrihed beskyttet af EMRK artikel 9.

Til støtte herfor er det anført, at de som skatteydere i Danmark begge gennem skatten er med til at finansiere det statslige tilskud til folkekirken, der ifølge lov bl.a. dækker 40 % af folkekirkens præstelønninger, 100 % af biskoppernes lønninger og 100 % af præster, provster og biskoppers pensioner. Desuden finansierer alle danske skatteydere hele driften af folkekirken i Grønland, og dermed også forkyndelsen i folkekirken i Grønland. Det er en krænkelser af religionsfriheden, at K. og T., som katolikker, gennem skatterne tvinges til at betale til forkyndelsen i folkekirken. De tvinges herved til fremme af og forkyndelse i folkekirken, uanset at skatten ikke benævnes "kirkeskat". Det bestrides, at muligheden for

- 22 -

skattefradrag for støtte til andre trossamfund indebærer, at statens indirekte støtte til andre anerkendte trossamfund er væsentlig større end statstilskuddet til folkekirken. Det er ikke korrekt, at alle katolikker betaler 2 % af indtægten til den katolske kirke. Det bestrides, at staten yder tilskud til andre anerkendte trossamfund som beskrevet af Kirkeministeriet i notat af 7. oktober 2005. I øvrigt løser den katolske kirke også vigtige samfundsmæssige opgaver af ikke-religiøs karakter. Statsstøtten til folkekirken og den manglende støtte til de andre trossamfund udgør en usaglig forskelsbehandling på grund af tro i strid med EMRK artikel 14 og CPR artikel 26.

Det er endvidere gjort gældende, at der ikke kan lægges afgørende vægt på afgørelserne Bruno v. Sweden og Lundberg v. Sweden fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der har begrænset præjudikatsværdi, da sagerne blot er afvist og dermed ikke afgjort ved dom.

K har til støtte for sin påstand 3, og T har til støtte for sin påstand 4 gjort gældende, at de som følge af krænkelsen af religionsfriheden har krav på tilbagebetaling af andelen af de opkrævede skatteindbetalinger, der er anvendt til det statslige tilskud til folkekirken.

T-sagen:

T har over for sagsøgte nedlagte påstand om afvisning af påstand 1 og 2 gjort gældende, at tvisten er tilstrækkelig konkret og aktuel, idet hun har ret til at blive begravet på Kirkegård, og dette er også hendes ønske. Selv om hun endnu ikke har erhvervet en gravplads, ønsker hun at spare op til sin egen begravelse.

T har til støtte for sin påstand 1 gjort gældende, at hun

- 23 -

som ikke-medlem af folkekirken udsættes for usaglig forskelsbehandling på grund af tro i strid med EMRK artikel 9, og artikel 14 samt CPR artikel 26, som følge af, at hun skal betale mere for erhvervelse og vedligeholdelse af sit gravsted end medlemmer af folkekirken. Hun er som katolik tvunget til at benytte folkekirkens kirkegård i [REDACTED]. Endvidere har hun et personligt og religiøst begrundet ønske om at blive begravet på netop [REDACTED] Kirkegård. Det af Kirkeministeriet påberåbte vederlagssynspunkt er både usagligt og uberettiget. I øvrigt har hun indtil 1968 været medlem af folkekirken, og det er urimeligt, at der ikke sker nedsættelse af den merudgift på 2.757 kr., som hun afkræves, når hun tidligere har finansieret folkekirkens begravelsesvæsen. Hun er med den højere takst tvunget til at betale væsentligt mere for sin begravelse end medlemmer af folkekirken, hvilket er urimelig forskelsbehandling på grund af tro. Til støtte herfor er det anført, at ombudsmandens udtalelse i FOB 1994 side 179 om, at det er overordentligt usikkert, om fastsættelsen af forskellige begravelsestakster for medlemmer og ikke-medlemmer af folkekirken er udtryk for en korrekt retsopfattelse, skal fortolkes således, at det er forkert og kritisabelt, at den afdødes tilhørsforhold til kirken på dødsfaldstidspunktet er afgørende for hvilke takster, der opkræves, uden at der tages hensyn til, om den afdøde tidligere har været medlem af folkekirken. Det er usaglig forskelsbehandling, når personer, der har meldt sig ud af folkekirken, ikke får det indbetalte beløb til begravelsesvæsenet tilbagebetalt eller får en nedsættelse af de begravelsesrelaterede ydelser.

T [REDACTED] har til støtte for påstand 2 gjort gældende, at Kirkeministeriet skal tilbagebetale den opkrævede merudgift, da Kirkeministeriet har undladt at hindre den usaglige forskelsbehandling baseret på religiøse forhold.

Kirkeministeriet har gjort følgende gældende:



- 24 -

K-████-sagen:

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for K-████s påstand 1, i første række gjort gældende, at den påståede krænkelse af K-████s religionsfrihed ikke vedrører EMRK artikel 9 og religionsfriheden.

Pligten til at anmelde fødsler til folkekirken angår hverken retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed, eller retten til at gifte sig og udøve sin religion eller tro. Administrationen af fødselsanmeldelsesordningen er en registreringsopgave af ikke-religiøs karakter, som varetages af folkekirken på almindeligt offentligretligt grundlag. Selv om ordningen varetages af en ministerialbogsførende i folkekirken, kommer anmelderen ikke i berøring med den evangelisk-lutherske tro og udsættes heller ikke for nogen form for religiøs aktivitet eller konfrontation. Ordningen indeholder ikke elementer, der kan bringe den ind under området for artikel 9. Der er navnlig henvist til, at fødselsanmeldelsen afgives på en neutral blanket, der kan rekvireres andre steder end på kirkekontorerne, og at der ikke i forbindelse med fødselsanmeldelsen afkræves oplysninger om et eventuelt religiøst tilhørsforhold. Fødselsanmeldelsen kan endvidere afgives uden personligt fremmøde ved fremsendelse med post, og fødselsattester for ikke-medlemmer af folkekirken afgives som en neutral attest uden at bære teksten "DEN DANSKE FOLKEKIRKE".

Til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for K-████s påstand 1 er det i anden række gjort gældende, at selv, hvis fødselsanmeldelsesordningen måtte anses for omfattet af området for artikel 9, indebærer pligten til at anmelde føds-

- 25 -

ler til folkekirkens ministerialbog ikke, at K. forskelsbehandles på grund af sin tro. I Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis er det anerkendt, at henlæggelse af samfundsmæssige opgaver af ikke-religiøs karakter til en statskirke ikke er en krænkelse af religionsfriheden for de borgere, der står uden for statskirken. Folkekirken har varetaget fødselsregistreringen i mange år, og ordningen er velfungerende. Derudover har repræsentanter for de anerkendte trosamfund forud for den gældende fødselsanmeldelsesordningsindførelse i 1968 givet samtykke til at henlægge fødselsregistreringen til folkekirkens ministerialbøger.

Kirkeministeriet har endvidere gjort gældende, at staten efter praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har en ganske vid margin ved beslutningen om, hvem der skal forestå opgaver med administration af bl.a. personregistrering, og i Danmark er det - inden for rammerne af denne margin - besluttet at henlægge administrationen af fødselsanmeldelsesordningen til folkekirken. Denne margin er ikke konkret overskredet som følge af, at der findes andre registreringsordninger i bl.a. Sønderjylland og udlandet.

For så vidt angår de fremlagte internationale rapporter er det anført, at disse ikke konkluderer, at den danske fødselsanmeldelsesordning er i strid med konventionerne eller krænker religionsfriheden, selv om de finder, at ordningen retspolitisk bør være anderledes.

For K.'s vedkommende skal det desuden tages i betragtning, at K. uden at være forpligtet til det, dels afleverede fødselsanmeldelsen personligt, og dels lod sit barn navngive ved anmeldelse til folkekirken. Han kunne i stedet have sendt fødselsanmeldelsen til kirkekontoret og fået sit barn navngivet ved dåb i det romersk-katolske trossamfund. Han havde således ikke behøvet at modtage fødsels- og navneattesten fra

- 26 -

folkekirken. K. kunne selv have sat sig ind i reglerne, og hvis kommunikationen mellem K. og kordegnen havde forløbet bedre, var han blevet korrekt vejledt. Hændelsesforløbet på kirkekontoret og den omstændighed, at kordegnen eventuelt har spurgt K., om hans barn skulle døbes i folkekirken eller den katolske kirke kan ikke begrunde, at der er sket en krænkelse af religionsfriheden i henhold til EMRK.

Kirkeministeriet har endvidere gjort gældende, at allerede fordi fødselsanmeldelsesordningen falder uden for artikel 9, finder artikel 14 - som er accessorisk tilknyttet de rettigheder, der beskyttes af konventionen, herunder artikel 9 - heller ikke anvendelse. Desuden er den danske fødselsanmeldelsesordning ikke i strid med CPR artikel 26, idet K. ikke er forskelsbehandlet på grund af sin tro.

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for K.'s påstand 4 gjort gældende, at K. ikke er berettiget til en godtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 eller EMRK artikel 41. Der er ikke hjemmel i erstatningsansvarslovens § 26 til at tilkende K. en økonomisk godtgørelse for de påståede krænkelse, uanset om han måtte få medhold i påstand 1 og 2 eller ej. Betingelsen i erstatningsansvarslovens § 26 om, at indgrebet er af særlig belastende og kvalificeret karakter, er ikke opfyldt. For så vidt angår EMRK artikel 41 er denne en kompetencenorm for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som anvendes af Domstolen i sager, hvor der er konstateret en krænkelse af konventionen, og der kan derfor ikke tilkendes K. en godtgørelse i medfør af denne bestemmelse i en sag for de nationale domstole.

Begge sager:

- 27 -

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for K's påstand 2 og T's påstand 3 i første række gjort gældende, at det statslige tilskud til folkekirken ikke er omfattet af området for EMRK artikel 9, fordi der er tale om et bidrag finansieret af de almindelige skatter.

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for K's påstand 2 og T's påstand 3 i anden række gjort gældende, at selv hvis det statslige tilskud til folkekirken måtte anses for omfattet af artikel 9's område, så indebærer tilskuddet ikke nogen krænkelse af religions- og trosfriheden. Det indebærer ikke nogen krænkelse af religionsfriheden at pålægge ikke-medlemmer af en statskirke at betale forholdsmæssigt nedsat kirkeskat til dækning af almindelige samfundsmæssige opgaver, som statskirken varetager også for ikke-medlemmer. Artikel 9 omfatter ikke en ret til at nægte at betale almindelig skat under anbringende af, at skatten bl.a. anvendes til formål, som borgeren af bekendelsesmæssige årsager ikke ønsker at støtte. Der er intet grundlag for at konkludere, at det skulle indebære nogen krænkelse af rettighederne efter artikel 9, at staten yder et tilskud til folkekirken finansieret over de almindelige skatter. Når K og T som ikke-medlemmer af folkekirken helt er fritaget for at betale kirkeskat, sammenholdt med at fradragsværdien af bidrag til andre anerkendte trossamfund er væsentligt større end værdien af statstilskuddet for det enkelte medlem af folkekirken, er det ensbetydende med, at det indirekte statstilskud til andre anerkendte trossamfund er væsentlig større end statstilskuddet til folkekirken. Endvidere løser folkekirken en række ikke-religiøse opgaver af samfundsmæssig karakter. Hertil kommer, at de statslige bevillinger til Kirkeministeriets ressource udgør 695 mio. kr., medens folkekirkens omkostninger til varetagelse af de samfundsmæssige opgaver beløber sig til mindst 1 mia. kr. om året. At den stats-

- 28 -

lige støtte efter loven om folkekirken økonomi umiddelbart gives bl.a. til aflønning af biskopper og præster, er historisk betinget, og er i øvrigt et naturligt led i opfyldelsen af Grundlovens § 4.

Kirkeministeriet har endvidere gjort gældende, at allerede fordi K's og T's indirekte medfinansiering af det statslige tilskud falder uden for området for artikel 9, finder artikel 14 - som er accessorisk tilknyttet de rettigheder, der beskyttes af konventionen, herunder artikel 9 - heller ikke anvendelse. Endvidere er K og T ikke blevet forskelsbehandlet som ikke-medlemmer af folkekirken. Folkekirken's finansielle grundlag er heller ikke i strid med CPR artikel 26, idet K og T ikke forskelsbehandles på grund af deres tro.

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for K's påstand 3 og T's påstand 4 gjort gældende, at K og T ikke har krav på tilbagebetaling af andelen af opkrævede skatteindbetalinger - hvis en sådan kunne beregnes - der er anvendt til at finansiere det statslige tilskud til folkekirken. Det er til støtte herfor anført, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Lundberg-sagen afviste et tilsvarende tilbagebetalingskrav som åbenbart grundløst, og at K og T ikke har godtgjort eller peget på omstændigheder, der kan føre til, at kravet i modsætning til Lundbergs skulle være berettiget.

T-sagen:

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om afvisning over for T's påstand 1 og 2 gjort gældende, at T ikke har søgsmålsinteresse, idet der ikke foreligger en konkret og aktuel tvist. Det er til støtte herfor anført, at T ikke har indgået aftale om at erhverve et gravsted, og

- 29 -

at der dermed ikke er foretaget opkrævning af meromkostninger til begravelsesrelaterede ydelser. Det er uvist om, og i givet fald hvornår, en eventuel meromkostning for begravelsesrelaterede ydelser skal betales, samt hvad størrelsen heraf vil være, ligesom der er uvist, hvem forpligtelsen efter T's påstand 2 skal påhvile. Muligheden for at pålægge ikke-medlemmer af folkekirken at betale højere takster for begravelsesrelaterede ydelser end medlemmer er desuden fakultativ. Desuden har trossamfund, som T tilhører, og den kommune, som hun bor i, ligeledes mulighed for at anlægge egne begravelsespladser, således at hun eventuelt kan få mulighed for at blive begravet på en kirkegård, der ikke bestyres af folkekirken.

Kirkeministeriet har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse over for T's påstand 1 og 2 gjort gældende, at ikke-medlemmer af folkekirken ikke udsættes for urimelig forskelsbehandling i strid med EMRK artikel 9 som følge af, at de i nogle tilfælde skal betale et større beløb for erhvervelse og vedligeholdelse af gravsteder end medlemmer af folkekirken. Dette støttes på, at begrundelsen for, at der kan fastsættes højere takster for ikke-medlemmer end for medlemmer af folkekirken, er, at ikke-medlemmer ikke bidrager til finansieringen af begravelsesvæsenet gennem kirkeskatten, og at denne begrundelse er saglig. Muligheden for at pålægge ikke-medlemmer af folkekirken at betale højere takster for begravelsesrelaterede ydelser end medlemmer er fakultativ, og der kan også fastsættes højere takster for personer, der bor uden for kommunen - "udensogsboende" - idet disse heller ikke gennem betaling af kirkeskat har bidraget til driften af den pågældende kirkegård. Ombudsmanden har i FOB 1994, side 179, fundet, at denne mulighed er sagligt begrundet i ovennævnte vederlagssynspunkt, og ombudsmanden fandt ikke tilstrækkeligt grundlag for at kritisere, at afdødes tilhørsforhold til folkekirken på dødstidspunktet er afgørende for,

- 30 -

hvilke takster der opkræves, eller at der ved fastsættelsen af takster for ikke-medlemmer ikke tages hensyn til, om afdøde tidligere har været medlem af folkekirken. Der gælder tilsvarende heller ikke en forhøjet takst for medlemmer indmeldt kort tid før begravelsen. Taksterne kan heller ikke overstige de faktiske omkostninger, der er forbundet med etablering og vedligeholdelse af gravsteder, og medlemmer af folkekirken betaler svarende til ikke-medlemmer et vederlag for vedligeholdelse af gravsteder, hvorfor der ikke er grundlag for at fastslå, at T. udsættes for urimelig forskelsbehandling.

Kirkeministeriet har gjort gældende, at det ikke er i strid med EMRK artikel 9 sammenholdt med artikel 14, at menighedsrådene har mulighed for at fastsætte forskellige takster for medlemmer og ikke-medlemmer af folkekirken for begravelsesrelaterede ydelser ud fra et vederlagssynspunkt. Muligheden for at opkræve højere takster for ikke-medlemmer end for medlemmer af folkekirken er heller ikke i strid med CPR artikel 26, idet T. ikke forskelsbehandles på grund af sin tro.

**Landsrettens begrundelse og resultat:**

K. -sagen:

Folkekirken administrerer som statsligt forvaltningsorgan fødselsanmeldelsesordningen på et almindeligt offentligretligt grundlag. Selv om ordningen varetages af en ministerialbogsførende præst eller kordegn i folkekirken er registreringen af ikke-religiøs karakter, og anmelderen kommer ikke ved fødselsregistreringen i berøring med den evangelisk-lutherske tro. Fødselsanmeldelsesordningen krænker således ikke retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed, eller retten til at gifte sig og udøve sin religion og tro. Det er ikke godtgjort, at forløbet på kirkekontoret i [redacted]

- 31 -

Sogn har haft en sådan karakter, at dette kan føre til et andet resultat.

Begge sager:

Der er ikke efter international konventionspraksis eller dansk retspraksis grundlag for at antage, at det er en krænkelse af retten til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed eller retten til at gifte sig og udøve sin religion og tro, at K. og T. indirekte er med til at finansiere aflønningen af biskopper og præster og dermed forkyndelse i den evangelisk-lutherske folkekirke ved deres betaling af almindelig skat, der bl.a. finansierer det statslige tilskud til folkekirken. Der er endvidere ikke grundlag for at antage, at folkekirkens lovregulerede finansielle grundlag medfører, at K. og T. forskelsbehandles på grund af deres tro.

T.-sagen:

T. har en sådan konkret retlig interesse i søgsmålet, at hendes påstand 1 og 2 ikke bør afvises.

Landsretten lægger til grund, at de faktiske udgifter til en begravelse på Kirkegård i i 2005 udgjorde 4.502 kr., og at der hos T. som ikke-medlem af folkekirken ville blive opkrævet 4.354 kr. for begravelse og erhvervelse af gravsted i en brugsperiode på 30 år. Det er et sagligt vederlagssynspunkt, der begrundet hjemlen til at fastsætte forskellige takster for begravelse og erhvervelse af gravsted for medlemmer og ikke-medlemmer af folkekirken, idet medlemmer af folkekirken - i modsætning til ikke-medlemmer - fuldt ud afholder omkostningerne til begravelsesvæsenet, dels gennem kirkeskatten, dels gennem brugerbetaling. Der er således ikke grundlag for at antage, at T. som følge af meromkost-



- 32 -

ningen udsættes for urimelig forskelsbehandling på grund af sit religiøse tilhørsforhold. Den omstændighed, at hun i en periode har været medlem af folkekirken, kan ikke føre til et andet resultat.

Landsretten tager herefter Kirkeministeriets frifindelsespåstande til følge.

Statskassen skal for begge sager samlet betale sagsomkostninger til Kirkeministeriet med i alt 116.450 kr. Beløbet dækker passende udgifter til Kirkeministeriets advokatbistand på 100.000 kr. og 16.450 kr., alt inkl. moms, til materialesamling.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Sagsøgte, Kirkeministeriet, frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger til sagsøgte med 116.450 kr.

De idømte sagsomkostninger skal betales inden 14 dage.

Lilholt

Fabrin

Susanne Beier Lorenzen

(kst.)

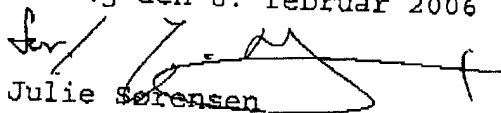
cfr.

Uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 8. februar 2006

  
Julie Sørensen

Retssekretær